

פרשת
אחרי מות
תשפ"ד

קול יעקב

לזכר נשמת אבי הרה"צ ר' יעקב יצחק בן הרה"צ ר' משה מנחם שפיגעל זצ"ל
רב דק"ק "שערי שמים" רומנישער שוהל, באסט סייד, נוא יארק

מעצמו, כגון גוי שלא הי' צריך להתגייר ונתגייר מעצמו, אז אמרינן שהוא כברי' אחרת לגמרי, אבל ישראל שיעצו ממזרים, כיון שהיו מחויבים לקבל את התורה, שהקב"ה כפה עליהם את ההר כנגיית, אין להם הדין כקטן שנוולד דמי. ולפ"ז י"ל דרק משה רבינו שהי' למעלה בשעת קבלת התורה, ולא כפה ההר עליו, וקבלת הגירות שלו הי' ברצון, יש לו הדין כקטן שנוולד דמי, וממילא אין לו קורבה למרים, לכן נאמר שהטעם שמשה לא הסגירה הוא מטעם זרות, משא"כ אהרן שהי' למטה מן ההר, יש לו דין קורבה, ולכן אינו יכול להסגירה, דהא גם אחר מתן תורה היתה מרים נחשבת אחותה של אהרן.

צ"ע שכן נאמר – דבר אל אהרן "אחיך" – ולדברינו הנ"ל אי אפשר לומר כן, דהא אחר מתן תורה הוא, ואי"כ משה לא נחשב עוד אחיו של אהרן, דגר שנתגייר כקטן שנוולד דמי, ולגבי משה דלא נכפה עליו הר כנגיית, הי' קבלתו ברצון, ושייך אצלו דין זה דגר שנתגייר כקטן שנוולד דמי. ולדברינו י"ל דאע"פ שכבר פקע האחוה ביניהם, אבל עכ"פ יכול לקרות לו – אהרן "אחיך", כיון שהי' דומה לו.

ואולי י"ל בדרך חידוש, שכדי שאהרן לא יצטער ממצוה זו, בחשבו שאינו מרוצה כל כך להי', ועל כן מצווה לו שלא יבוא לפניו בכל עת, לכן הקב"ה אמר למשה – דבר אל אהרן אחיך, דהיינו אע"פ שמן הדין משה אינו אחיך, כיון שאצלו שייך הדין דגר שנתגייר כקטן שנוולד דמי, אבל אע"פ הוא עוד נחשב אחיך, והוא בגדר גזירת הכתוב, ועי"ז הראה לאהרן חיבה יתירה.

ב) וידבר ה' אל משה אחרי מות שני אהרן בקרבנתם לפני ה' וימותו (ט"ז), א) פירש רש"י מה ת"ל הי' רבי אלעזר בן עזרי' מושלו משל, לחולה שנכנס אצלו רופא, אמר לו אל תאכל צונן, ואל תשכב בטחב, בא אחר (רופא שני) ואמר לו אל תאכל צונן, ואל תשכב בטחב, שלא תמותו כדרך שמת פלוני, זה זרזו יותר מן הראשון, לכך נאמר אחרי מות שני בני אהרן. **איתא בתורת כהנים** – ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבוא בכל עת, ואין אנו יודעים מה נאמר לו בדבור הראשון. **ותי'** כי הוא משל לשני רופאים וכי'. **הגור ארי'** פירש בדבור של ואל יבוא, לא נזכר רק שלא יבא בכל עת אל הקודש (שלא הזכיר מיתת בני אהרן), והוא הרופא הראשון, ובדבור השני שכתב – אחרי מות שני בני אהרן, נאמר לו דברי הרופא השני, שלא ימות כדרך שמת פלוני, ואע"פ שהרופא השני נזכר קודם להרופא הראשון, לא קשה, שאין מוקדם ומאוחר בתורה.

ביתר ביאור – ע"פ פשוט י"ל שהתורה לא הזכירה דבריו של רופא הראשון, דהא אחר שנאמרו דבריו של רופא השני, אין כאן טעם להזכיר דבריו של רופא הראשון, דהא הרופא השני מזרז ביותר, ובכלל מאתים מנה, וחדש הגור ארי' שדברי שניהם נכללו בהפסוקים, דהיינו פסוק הראשון – וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן, הוא הדיבור של הרופא השני שאמר לו אל תאכל צונן, שלא תמותו כדרך שמת פלוני, והפסוק השני – ויאמר ה' אל משה וגו' ואל יבוא בכל עת אל הקודש, הוא הדיבור של הרופא הראשון.

צ"ע דהא גם בפסוק השני נזכר – ולא ימות, דמשמע שגם הרופא הראשון הזהיר שלא תאכל צונן כדי שלא תמות, ואי"כ מהו החילוק בין הרופא הראשון להרופא השני. **הגור ארי' תי'** דזה שאמר – ולא ימות, בדיבור הראשון, אין זה מיתה ודאית, רק שיש מיתה אם לא יתקן בתשובה ובמעשים טובים, משא"כ בדיבור השני שאמר לו שמתו בני אהרן, דהיינו שמתו יתיב בבואם לקודש, דכיון שמתו מיד אין תקנה לזה, ולפיכך השיטת רש"י המייתה מן הרופא הראשון, כדי להודיע ההפרש שבין בי' הרופאים.

ולפ"ז יש לתרץ קושיא אחרת, שלכאורה צ"ע שהפסוק הראשון מתחיל במלת – וידבר, ומיד אח"כ בפסוק שני כתוב מלת – ויאמר, ולא מצינו בשום מקום שנאמר – "וידבר" וגם "ויאמר". **ולדברינו י"ל** שדיבור הוא לשון קשה, ואמירה היא לשון רכה, לכן בפסוק הראשון שהוא הדיבור של הרופא השני נזכר לשון "דיבור" – לשון קשה, שנכלל בדיבורו מיתה ודאית, משא"כ

וידבר ה' אל משה אחרי מות וגו' דבר אל אהרן אחיך (ט"ז, ב') צ"ע למה נאמר מלת "אחיך", הלא פשוט הוא שאהרן הי' אחיו של משה. **האגרא דכלה (הרה"ק מדינוב זצ"ל) תי'** שהקב"ה רמז למשה שאל יחוש שאהרן יצטער ממצוה זו, בחשבו שאינו מרוצה כל כך להי', ועל כן מצווה לו שלא יבוא לפניו בכל עת, כי בודאי אהרן לא יצטער על זה, כי בלא זה גדול בושתו ומוראו מליקרב להי', כי הוא "אחיך" בדומה לך, וכמו שאתה יראת לגשת אל הקודש, וכמו שנאמר (שמות ג', ו') ויסתר משה פניו כי ירא, כמו"כ הוא, וכמו שאתה קבלת שכר, ותמונת הי' יביט (ברכות ז',) כמו"כ גם הוא יקבל שכר.

וי"ל עוד עפ"י הפסוק (שמות ד', י"ד) ויחר אף ה' במשה ויאמר הלא אהרן אחיך הלוי – פירש רש"י רבי יהושע בן קרחה אומר כל חרון אף שבתורה נאמר בו רושם וכי' הלא אהרן אחיך הי' עתיד להיות לוי ולא כהן, והכהונה הייתי אומר לצאת ממך, מעתה לא יהי' כן, אלא הוא יהי' כהן ואתה לוי. **ולפ"ז י"ל** שהטעם שנאמר כאן אהרן אחיך, הוא לחזק משה שלא יצטער ע"ז שצריך לומר לאהרן שהוא בכל יבוא, ומשה אינו בכל יבוא, שאדרבא זה שאהרן הי' כהן הוא נוטל שררה זה ממשה, לכן בודאי הי' שמח שעכ"פ נשאר למשה מעלה זו שהוא יכול לבוא בעל עת אל הקדש. וזהו כוונת הפסוק – אהרן אחיך, דהיינו כל גדולתו בא בשביל זה שהוא אחיך.

עוד פירש כיון שהזכיר מיתת בניו, והנה בשעת פטירתם נאמר (ויקרא י', ג') וידום אהרן – ואמרו חז"ל שקיבל שכר על שתיקתו, שנתייחד אליו הדיבור, ונאמרה לו פרשה שתויי יין, לזה אמר – אהרן "אחיך", שע"י סיבת מיתתם נתגלגל הדבר שהוא "אחיך" בדומה לך, מה אתה נתגלה לך הדיבור, כן גם הוא נתייחד אליו הדיבור.

וי"ל עוד עפ"י דברי דו"ז הפנים יפות, עפ"י דברי הרמב"ן – שתזוהרו כי אחיך הוא, ואע"פ שאתה אינך בכל יבוא, אהרן אחיך בכל יבוא. **ויש לפרש** לפי שמצינו שמשה סירב בשליחות להוציא את בני"י ממזרים שלא רצה ליקח גדולה לפני אהרן אחיו הגדול, ואי"ל השיי' – הנה הוא יוצא לקראתה וראך ושמו בלבן – פרש"י לא כשאתה סבור שיהא מקפיד עליך שאתה עולה לגדולה, והיינו שגם באהרן הי' מדת הענוה. **ולפ"ז י"ל** כיון שמשא אינו בכל יבוא, ואהרן בכל יבוא, הי' קשה בעיני משה להזהיר את אהרן, והי' אמר לו – דבר אל אהרן אחיך, כי אחיך הוא בענוה, ולא יקפיד על זה.

וי"ל עוד עפ"י דברי הגה"ק מפלאק זצ"ל (מלא העומר) עפ"י הפסוק בפרשת שמיי – הוא אשר דבר ה' בקרובי אקדש, שמשא הי' סבור שיתקדש הבית בו אז באהרן, עכשיו רואה שהם גדולים יותר, והנה אין ספק שלמשה הי' קשה שהוא לא נבחר שיתקדש הבית על ידו, וכמו"כ לאהרן, וזהו כוונת הפסוק – אחרי מות שני בני אהרן בקרבנתם לפני ה', אחר שהם גדולים וקרובים אל ה', כי הוצרך להתחנך מזבח העליון בנשמת צדיקים אלה, לכן אמר – וימותו, שכבר נזרז עליהם מיתה, מאז שהי' אמר – ונקדש בכבודי, ולכן אמר – וידבר ה' אל משה, דהיינו שהי' קשה (דיבור לשון קשה) בעיני משה שלא נתקדש הבית על ידו, אלא בשני בני אהרן, אף שהכתוב ייחס להם חטא של אש זרה, ע"כ אין זה הגורם, שעיקר הטעם הי' כדי להתקדש בכבודו ית', אלא שאם אין בחינת חטא אז אין למדת הדין שליטה, אבל אין החטא מצד עצמו כדאי למות על ידה, והנה אין ספק שגם אהרן נצטער במה שלא נתקדש הבית על ידו, לכן אמר – ויאמר ה' אל משה דבר ר"ל שהוא קשה – אל אהרן אחיך – למה שהוא אחיך, אי"כ גם הוא ישליך נפשו מנגד שיתקדש שמו ית' על ידו, שרוצה לידבק במקום קדוש וישליך נפשו מנגד, לזה אמר – ואל יבא וגו' ולא ימות, שאין לי חפץ במסירת נפש כזה.

ויש להעיר שאיתא בזבחים (ק"ב) מרים מי הסגירה, ואם תאמר משה הסגירה, משה זר הוא, ואין זר רואה את הנגעים, ואם תאמר אהרן הסגירה, אהרן קרוב הוא, ואין קרוב רואה את הנגעים – **המהרש"א כתב** – הלא במשה נמי יכול לומר – קרוב הוא, ואין קרוב רואה את הנגעים, אלא דהאמת קאמר דור הוא. **הגאון מאוסטרובצא זצ"ל פי' עפ"י דברי הגור ארי' (ויגש)** דהדין דגר שנתגייר כקטן שנוולד דמי, הוא רק במי שנתגייר

הפסוק שני שהוא הדיבור של הרופא הראשון, נזכר בלשון "אמירה" - לון רכה, שאין בדיבורו רק אזהרה ולא מיתה.

וי"ל באופן אחר, עפ"י דברי האגרא דכלה, שלכאורה צ"ע למה נאמר - שני בני אהרן, הלא סגי לומר - בני אהרן לחוד. ותי"ב שבא להורות הדיוק שהנה כעת שהיו שני בני אהרן בגופים מחולקים, הגם שהקריבו לפני ה' במשכן עכ"ז וימותו, משא"כ כשהיו שניהם בגוף אחד - פנחס זה אליהו, עתידין להקריב שלא לפני ה', היינו בבמה שהקריב אליהו בשעת איסור הבמות, ונתרצה לו השי"ת, וז"ש בפרשת שמייני - ויקחו שני בני אהרן, שני דייקא - ויקריבו לפני ה' - הגם שהיו לפני ה' במשכן, עכ"ז כיון - שלא צוה אותם - דייקא בהיותם גופים מחולקים, משא"כ בהיותם בגוף אחד הגם שיקריבו אז שלא לפני ה', עכ"ז יתקדש שם שמים, כי ה' ציווי השי"ת בהוראת שעה, והנה זה ה' הקדמה מעולה לציווי של אהרן, ולטעם למה לא יבוא בכל עת להקריב, שהנה תראה שהעיקר הוא לקיים ציווי השי"ת, ולא ירצה ה' באלפי אלים אשר לא צוה, והרא"י הוא מבני אהרן דהגם שהקריבו לפני ה', להיותו אשר לא צוה ה' וימותו, משא"כ אליהו הקריב בשעת איסור הבמות, להיותו ציווי השי"ת ה' נתקדש שם שמים על ידו.

וי"ל עוד עפ"י דברי החתם סופר, שלפעמים מת הצדיק בעון הדור לכפר, אמנם לזה ה' די באחד, וא"כ למה כאן מותו שני בני אהרן, ועיי"כ סיבת מיתתם ה' בקרבנתם לפני ה', וזה שאמר - אחר מות שני בני אהרן - בקרבנתם לפני ה' וימותו.

וי"ל באופן אחר, עפ"י דברי דו"ק הפנים יפות - איתא בתורת כהנים - ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבוא בכל עת, ואין אנו יודעין מה נאמר לו בדבור הראשון. ותי"ב כי הוא משל לשני רופאים וכו'. ויש לפרש שרצונו לפרש מהו דיבר הראשון דהא כתיב בתרי" - ויאמר ה' אל משה וגו' אל יבוא בכל עת אל הקודש - ועי"ז מפרש שהי' מקום לתלות מיתת בני אהרן בכמה דברים כדאיתא במדרש, לכך הודיע הקב"ה למשה שמחמת קרבנתם לפני שנכנסו למקום הקודש, והיינו דכתיב בקרבנתם לפני ה' וימותו, דהאי וימותו מיותר היא דהא כבר כתיב אחרי מות שני בני אהרן, אלא שהודיע לאהרן וזהו יותר כענין המשל לחולה שנכנס אצל הרופא.

וי"ל עוד עפ"י דברי זקני הרה"ק מסיגעט זצ"ל (ייטב לב) עפ"י הגמ' בתענית (ג') זמנן דקרי לוי בשמיי ר"י בן בתירה, וזמנן דקרי לוי בשמיי דאבא, הא מקמי דלסמכוה - פירש רש"י לא הוה חשוב וקרי לוי בשמיי דאבא, והא לבתר דלסמכוה - הנה מבואר במדרש (הובא ברש"י) משל

לחולה וכי' עד שלא תמות כדרך שמת פלוני - הנה אם מתו בשביל שנכנסו לפני ולפנים ניחא, אבל ה' מקום לומר אולי מתו מחמת שהי' להם שם גדול בעולם - ונגד שמה אבד שמה כדאיתא בפ"ק דאבות, וא"כ אין מזה רא"י להזהיר לאהרן לבל יבא בעל עת אל הקודש, ולהוציא מסברא זו נאמר - וידבר ה' אל משה אחרי מות שני אהרן, ולא קראו בשמן, להורות ניתן שגם עתה נקראו רק על שם אביהם, כי לא היו נסמכין הגם שהיו גדולים כמאמר משה בפרשת שמייני (עיי"ש ברש"י) וא"כ לא משום דפקיע שמיהו מתו, אך בקרבנתם לפני ה' וימותו, וכוונת הדיבור הוא להודיע שמתו בשביל שנכנסו לפני, ולכן ויאמר ה' וגו' ואל יבא בכל עת אל הקודש. ולפי"ז מתוק מאמר ר"י בזהר - בקרבנתם - דדחקו שעתה בחיי דאבוהן.

וי"ל עוד עפ"י דברי האגרא דכלה, עפ"י דברי המדרש רבה (פרשה כ', א') ר' שמעון פתח (קהלת ט') הכל כאשר לכל מקרה אחד לצדיק ולרשע - מקרה אחד - אלו בני אהרן דכתיב בהו (מלאכי ב') בשלום ובמישור. ולרשע - זה עדת קרח דכתיב בהו (במדבר ט"ז) סורו נא וגו' - אלו נכנסו להקריב במחלוקת ויצאו שרופין - ואלו נכנסו להקריב שלא במחלוקת ויצאו שרופין. ולפי"ז י"ל שמתחלה הקב"ה אמר למשה טעם מיתת בני אהרן, דהיינו שלא מותו מענין - אח"כ - מהנאמר במקום אחר, דהיינו בעדת קרח, הגם שלא ה' עדיין המעשה דקרח, עכ"ז בודאי מקובל היו ביד משה שהנכנס להקריב במחלוקת מתחייב שריפה, ואפשר חשב משה שגם בני אהרן זאת היתה סיבת מיתתם שהי' בניהם איזה מחלוקת, ואמר לו השי"ת אחרי"י - דהיינו ענין אחר הוא - מות שני בני אהרן - המתייחסים אחר אביהם בשלום ומישור, רק הסיבה הוא בקרבנתם לפני ה', שהיינו שנתקברו מאוד לפני ה' ונתבטלו ממציאותם.

וי"ל עוד עפ"י דברי הדרש אב (הגאון ר' אברהם אהרן יודעלאוויץ זצ"ל) נאמר בקהלת (ז') את הכל ראיתי בימי הבל"י יש צדיק אובד בצדקו ויש רשע מאריך ברעתו - זקני התורות הכרי (בהקדמות) פי' דהצדיק לפעמים מעורר דין על העולם שבערכו הם רשעים, ומפני הרשע זו נאסף הצדיק, דהיינו הקב"ה מסלקו קודם זמנו שלא יעורר ח"ו דין על העולם, וז"ש יש צדיק אובד בצדקו, וגם יש רשע ומאריך ה' ימיו ברעתו, כי הרשע מעורר רחמים על כל העולם שהם צדיקים לעומתו. ולפי"ז י"ל שנבד ואביהו מתו כיון שהם היו צדיקים היותר גדולים וקדושים בעולם, ומהם נתהוה קיטרוג על כל העולם שלא הגיעו למדרגתם, וזהו וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן, דהיינו שידע טעם הדבר של סבת מיתתם כי בקרבנתם לפני ה', שהם נשגב ונעלה מכל בני האדם, וזה ה' גרם וסבת מיתתם, כדי שלא יהי' מהם קיטרוג, והיו במדריגה - צדיק אובד בצדקו.

גליון זו מוקדשת לזכר נשמת מרן הגאון הגדול ר' ארי' לייב צינץ זצ"ל, אב"ד דק"ק פלאצק - הידוע בשם רבי לייבש חריף, וגם בשם הגאון מפלאצק, נלב"ע ג' אייר תקצ"ג 1833 - אביו ה' הגאון ר' משה אייבשיץ זצ"ל בן הגאון ר' יהודה לייב זצ"ל, אחיו של הגאון הגדול מורינו רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל. רבינו זצ"ל נולד ארבע שנים אחר הסתלקותו, הוא ייחס את עצמו לרבי יהונתן זצ"ל כתלמיד מובהק שלו, אף שמעולם לא הכירו כי אם מתוך ספריו - יגיעתו בתורה ה' הפלא ופלא, פשוט לא פסיק פומי'א מגירסא - הגאון הגדול רבי עקיבא איגר זצ"ל, אמר שהוא אחד מגדולי הדור. הנודע ביהודה בהסכמתו לספרו כתב - אשר ה' אתנו בפה (בעיר פראג) איזה ירחים, והי' לו פתחון פה לפני בכמה דברים, ומצאתי לבו כלב הארי התגבר בתורה, וגם ראיתי בספרו אשר אתו דברים המתקבלים על לב בחריפות ובסברא.

בג' אייר תקצ"ג סמוך ליציאת נשמתו עמדו ליד מיטתו תלמידיו, ובניהם הגאונים הקדושים החידושי הרי"מ, והגאון מטשכנוב זצ"ל, ושמע איך רבינו שאל אם גוסס מחויב בתפלה, ומבקש שיעיינו בספרים, אמר לו החידושי הרי"מ כי לפי הערכתו אין הוא בגדר גוסס, גם הקריא לפניו כמה הלכות מספר הרמב"ם - ובזמן מועט לפני הסתלקותו רבינו עמד לפני מיטתו ואמר - מה רוצה הזקן שם אצל ארון הספרים - ולא הבינ כוונתו, כי אף אחד לא עמד שם, ושוב אמר - מה ההבדל ללמוד כאן או ללמוד שם - אח"כ ביקש את תלמידו שיתן לו לוח עץ דק שהי' מונח בחדרו ורשם עלו הבטחה - כל מי שישתדל ויסייע בהדפסת ספריו יהי' לו למילץ בעלמא דקשוט, ובראותו שנתלמידו מתפלא - אמר להם - א סוחר הענגט נישט ארויס קיין שילד אז ער העט נישט די סחורה צו פארקופען - אין הסוחר מציג שלט לפני חנותו אם אין לו סחורה למכור - וכן נכתב על מצבתו בעת לעמין בורשא - מי שישתדל בהדפסת ספריו יהי' המחבר למילץ - הנה מאז ועד היום הרבה אנשים זכו וראו ישועות בזכות הדפסת ספריו, התרפאו ממחלות, מצאו זיווגם, הושפעו שפע רב בפרנסה ובהצלחה בכל העניינים.

רבינו כתב הרבה ספרים - יעלת חן על שולחן ערוך אבן העזר - מלא העומר על התורה - ברכת השיר על הגדה של פסח - גט מקושר על הלכות גיטין - גרש ירחים על מסכת גיטין - שמחת יו"ט על מסכת ביצה - אילת אהבים על מסכת כתובות, ה' רק בן י"ח שנים כשחיבר אותה - מעיני החכמה על מסכת בבא מציעה - קומץ המנחה לפי סדר פרשיות התורה והמגילות - טיב חליצה על סדר חליצה - שו"ת משיבת נפש - חידושי מהרא"ל יורה דעה על הלכות שחיטה וטריפות - מגן האלף על הלכות פסח - פני ארי' על מסכת ראש השנה - גור ארי' על מסכת חולין וקידושין - יין המשמח על הלכות יין נסך.

תלמידיו - החידושי הרי"מ מגור, הגאון ר' אברהם לנדא זצ"ל מטשכנוב, הגאון ר' יעקב גזונזוהייט, אב"ד ורשא בעל תפארת יעקב, הגאון ר' יוסף פרנקל בנו של הברוך טעם. החידושי הרי"מ זצ"ל אמר לנכדו השפת אמת זצ"ל, כי אחד מהטעמים שקראו בשם ארי' לייב הוא שיקרא על שם רבינו - הגאון ר' ארי' לייב צינץ זצ"ל, יהי זכרו ברוך.

גליון זו נדבת האחים גוטמאן נ"י, יה"ר שזכות רבינו הגאון הגדול מורינו ר' ארי' לייב צינץ זצ"ל יגן עליהם, וימליץ טוב בעדם, והקב"ה ימלא משאלותם לטובה אכי"ר.